

بیماری کیست هیداتیک

کیست هیداتیک، بیماری انگلی است که به وسیله مرحله نوزاد کرم « اکی نوکوکوس گرانولوزوس» ایجاد می شود تنها اکی نوکوک، کوچکترین کرم پهن نواری است که شناخته شده و اندازه آن (۹/۵ تا ۲/۵ میلی متر) است. این کرم در روده کوچک سگ و سگ سانان (گرگ، روباه و بندرت گرهبه) زندگی می کند. و معمولاً دارای ۳ بند یا حلقه می باشد. کرم بالغ از دو قسمت سرو بدن تشکیل شده است. قسمت سر دارای دو ردیف قلاب و چهار باد کنش است و بدن از ۳ تا ۴ بند تشکیل شده که بندهای آخر دارای تعداد زیادی تخم است. کرم بالغ در بدن انسان، گوسفند و گاو تشکیل نمی شود و تنها فرم بالغ کرم، در دستگاه گوارش سگ یا سگ سانان تشکیل می شود.

کیست هیداتیک، بیماری انگلی است که به وسیله مرحله نوزاد کرم « اکی نوکوکوس گرانولوزوس» ایجاد می شود تنها اکی نوکوک، کوچکترین کرم پهن نواری است که شناخته شده و اندازه آن (۹/۵ تا ۲/۵ میلی متر) است. این کرم در روده کوچک سگ و سگ سانان (گرگ، روباه و بندرت گرهبه) زندگی می کند. و معمولاً دارای ۳ بند یا حلقه می باشد. کرم بالغ از دو قسمت سرو بدن تشکیل شده است. قسمت سر دارای دو ردیف قلاب و چهار باد کنش است و بدن از ۳ تا ۴ بند تشکیل شده که بندهای آخر دارای تعداد زیادی تخم است. کرم بالغ در بدن انسان، گوسفند و گاو تشکیل نمی شود و تنها فرم بالغ کرم، در دستگاه گوارش سگ یا سگ سانان تشکیل می شود .

● سیر تکاملی و مرحله بیماریزایی

دریبد آخر کرم بالغ تعداد زیادی تخم وجود دارد که به همراه مدفوع سگ دفع می شود. تخم انگل بسیار کوچک و غیر قابل رویت است. تخمها در خاک مرطوب و سایه به مدت چند ماه به حیات خود ادامه می دهند . میزبانان واسطه (گاو، گوسفند، انسان و ...) با خوردن تخمها آلوده می شوند. تخم ها دارای چند لایه و لایه ها از جنس کراتین و نسبت به تغییرات محیط بسیار مقاوم و می توانند در ۲ درجه سانتی گراد به مدت ۲ سال و در طبیعت بر حسب درجه حرارت و شرایط جوی بین ۳ تا ۸ ماه زنده بمانند. هر ۷ تا ۱۴ روز یکبار تخمها توسط سگ تولید و دفع می شود. تخمها بعد از خورده شدن توسط انسان یا دام در روده باز شده و جنین کوچکی از آن خارج شده که شش قلاب دارد. جنین قلابدار در مخاط روده نفوذ کرده و از طریق عروق خونی می تواند به کلیه نقاط بدن برود. جنین پس از توقف در اعضاء مختلف بدن (کبد، کلیه، ریه، مغز، استخوان ، طحال و غیره) شروع به رشد می کند و به شکل کیسه ای در می آید که به آن کیست هیداتیک گویند . هر کیست پر از مایع شفاف است که حاوی جنین یا لاروهای متعدد می باشد. کیستها به مرور رشد کرده و قطر آن به ۵ تا ۲۰ سانتی متر افزایش و گاهی حجم درون کیست به ۲ لیتر نیز می رسد در صورتی که کبد یا ریه یا عضو مبتلا به کیست هیداتیک در گاو و یا گوسفند به نحوی مورد تغذیه حیوانات دیگر مانند سگ قرار گیرد، کیستها در داخل روده کوچک باز شده و جوانه های داخل کیست به جداره روده کوچک می چسبند و بالغ می شوند و سر انجام کرم بالغ با تولید تخم چرخه را در طبیعت ادامه می دهد .

● چرخه انتقال بیماری

- ۱- ذبح غیر بهداشتی دام ، بیرون انداختن امعاء و احشاء آلوده به کیست و قرار گرفتن این اندامها در دسترس سگ و سانان
 - ۲- خوردن کیستهای حاوی جنین توسط سگ و تبدیل آنها به کرمهای پهن نواری شکل در روده سگ
 - ۳- رشد کرمها (تنیا اکینوкок) در روده سگ و دفع تخمها متعدد توسط مدفوع سگ در محیط .
 - ۴- خوردن علوفه و آب آلوده به تخمهای دفع شده سگ توسط دامها (گوسفند، گاو، شتر ...)
 - ۵- تبدیل تخمها به جنین ها ی مختلف و تبدیل جنینها به کیست هیداتیک در اندامهای مختلف دام
- مجدداً با ذبح غیر بهداشتی دام و بیرون انداختن امعاء و احشاء آلوده به کیست و قرار گرفتن این اندامها در دسترس چرخه انتقال بیماری تکرار می گردد .

● سیر تکامل عامل بیماری کیست هیداتیک

- ۱- میزبان نهایی : میزبانی است که انگل دوران بلوغ یا مرحله تکثیر جنسی خود را در بدن آن موجود می گذراند .
- ۲- میزبان واسطه : میزبانی است که انگل دوران قبل از بلوغ جنسی خود را در بدن آن موجود می گذراند .

● راههای انتقال بیماری به انسان

- ۱- تماس نزدیک و مستقیم با سگ های آلوده .
- ۲- تماس مستقیم با مدفوع سگ های آلوده .

۳- مصرف آب، غذا و سبزیجات آلوده شده به مدفوع سگ

دوره کمون بیماری: دوره کمون ممکن است بین ۲۰ تا ۵۰ سال طول می کشد و بر حسب محل، نوع و شدت ضایعات علائم بالینی فرق می کند .

● علائم بیماری در انسان

بیماری در سگ هیچ علامت مشخصه ای معمولاً ندارد. علائم کیست در انسان بستگی به اندازه و محل جایگزینی آن دارد (حدود ۹۰٪ کیست هادر ریه و کبد تشکیل می شود.) اگر بافت اطراف کیست نرم با شد کیست می تواند بزرگ و حتی به اندازه یک توپ فوتبال نیز برسد .

- کیست تشکیل شده در استخوان معمولاً کوچک و مایع داخلی آن کم می باشد و عمدتاً حفره میانی استخوان را مورد تهاجم قرار داده و باعث فرسودگی و شکستگی استخوان می گردد .

- در کیست های کبدی علائمی مثل بزرگی کبد ، قولنج کبدی و زردی دیده می شود .

- در کیست های ریه علائم مختلفی از جمله سرفه ، تنگی نفس ، دردهای قفسه سینه و خلط خونی دیده می شود .

- کیست در مغز موجب اختلالات عصبی تاری دید ، لرزش و صرع می گردد .

- کیست در کلیه با سوزش ادرار و وجود خون در ادرار خودنمایی می کند .

- کیست قلبی ممکن است باعث تپش قلب ، تنگی نفس، اختلال عمل قلب گردد .

- در پاره ای از موارد به علت ضربه ممکن است کیست پاره شده و محتویات آن وارد خون شده و شوک ایجاد کند که خود موجب سقوط سریع فشار خون و مرگ بیمار می گردد .

● راه درمان بیماری در انسان

تنها راه درمان بیماری در انسان عمل جراحی و خارج کردن کیست از داخل بدن است که آن هم بایستی با ظرافت خاصی انجام شود زیرا اگر در هنگام جراحی مایع موجود در کیست ها و یا قطعاتی از آن در بدن پخش شود کیست های ثانویه و جدید ایجاد می گردد. گاهی به علت گسترش کیست ها در اعضاء مختلف بدن و یا وجود کیست در منطقه حساس و خطرناک که دسترسی و عمل جراحی آن مشکل است از داروی آلبندازول جهت درمان استفاده می شود ضمناً بعد از عمل جراحی نیز برای حذف کامل کیست ها از داروی فوق استفاده می گردد .

● درمان بیماری در سگ

در صورت آلودگی سگ به راحتی با دادن داروی ضد انگل درمان می شود. توصیه می شود مرتباً زیر نظر دامپزشکی هر چند ماه یک بار از داروی ضد انگل برای حیوانات استفاده شود. بنابراین کسانی که دارای سگ خانگی و گله می باشند، بایستی این موضوع را مدنظر داشته باشند .

●پیشگیری و کنترل

بیماری کیست هیداتیک انتشار جهانی دارد و بطور کلی در مناطقی که شغل دامپروری رونق دارد و تماس نزدیکی بین گاو، گوسفند، انسان و سگ زیاد می باشد، از شیوع بیشتری برخوردار است. بنابراین در کنترل بیماری باید موارد زیر را مد نظر قرار داد :

۱- آموزش بهداشت :آگاه نمودن مردم در زمینه استفاده از سبزیجات به نحوی که سبزی باید کاملاً با مواد ضدعفونی کننده شسته و بعد مصرف گردد .

۲- کسانی که دارای سگ خانگی و گله هستند، می بایست تماس محدودی با آنها داشته باشند.(زیرا موی بدن آنها ممکن است به تخم انگل آلوده باشد.)نگهداری این حیوانات باید تحت نظر دامپزشک با معاینه دوره ای مرتب و استفاده از داروهای ضد انگل همراه باشد و از لمس کردن آنها نیز خودداری گردد .

۳- از کشتار حیوانات(گاو، گوسفند و بز) در خارج از کشتارگاه اکیداً خودداری شود و این کار باید در کشتارگاههای بهداشتی صورت پذیرد.ضمناً مردم در این خصوص همکاری لازم را باید معمول دارند و از خرید گوشت و فراورده های دامی که معاینه نشده و مهربهداشتی ندارند خودداری کنند .

۴- بازرسی لاشه و اندام ها در موقع کشتار، ضبط و معدوم نمودن اندام های آلوده به کیست به نحوی که اندام آلوده از دسترس سگ دور نگه داشته شده و حتماً سوزانده و یا دفن بهداشتی گردند .

۵- مبارزه با سگ های ولگرد شامل معدوم نمودن آنها از طرق مختلف و همچنین جمع آوری و دفن صحیح زباله نقش مهمی در کاهش جمعیت سگ ها و مبارزه با این بیماری و سایر بیماری هایی که از طریق سگ به انسان منتقل می شود را خواهد داشت .

۶- آموزش به مردم در مورد اهمیت شستشوی دستها با آب و صابون

